

УДК 378.56.12

Лариса Савченко

Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID 0000-0002-4246-3228

Карина Саф'ян

Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID 0000-0002-6977-9847

Юлія Кулінка

Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID 0000-0001-7440-6036

DOI 10.24139/2312-5993/2024.01-02/324-333

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Стаття «Використання мультимедійних технологій як засобу розвитку проєктної культури майбутніх викладачів професійної освіти» присвячена дослідженню впливу використання мультимедійних технологій на формування проєктної культури майбутніх викладачів професійної освіти.

У статті розглядається актуальність використання мультимедійних засобів у процесі навчання та методи їх впровадження для підвищення рівня проєктної культури студентів педагогічних спеціальностей. Досліджуються позитивні аспекти використання мультимедійних технологій, такі як збільшення інтерактивності, підвищення зацікавленості та мотивації студентів, розвиток творчих навичок та умінь працювати в команді.

Автори наводять приклади успішного використання мультимедійних засобів у практиці викладання та рекомендації щодо їх ефективного застосування для досягнення поставленої мети.

Подальші наукові дослідження в галузі використання мультимедійних технологій для розвитку проєктної культури майбутніх викладачів професійної освіти можуть спрямовуватися на дослідження конкретних методик та стратегій впровадження цих технологій у навчальний процес. Додаткові дослідження можуть включати аналіз ефективності різних мультимедійних інструментів у формуванні проєктної культури, вивчення впливу такого навчання на академічні досягнення студентів та їх підготовку до професійної діяльності. Також важливим напрямком може бути дослідження впливу мультимедійних технологій на мотивацію студентів до навчання та їхню готовність до використання інноваційних методів у своїй майбутній педагогічній практиці.

Ключові слова: професійна освіта, мультимедіа, мультимедійні технології, розвиток проєктної культури, впровадження мультимедійних технологій в освітній процес, інформаційні ресурси Інтернет, формування проєктної культури майбутніх викладачів.

Постановка проблеми. Початок двадцять першого століття ознаменувались стрімким зростанням інформаційного потоку, який надзвичайно швидко почав змінювати якість та зміст життя суспільства. Незалежно від бажання людей в їх життя влилися і стали його

органічною часткою електронні засоби зв'язку, цифрові технології, комп'ютерна техніка. Тому проникнення сучасних, в тому числі і мультимедійних, технологій в галузь освіти є закономірним і невідворотним. Новітні розробки в навчанні застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають мультимедіа. Арсенал мультимедіа-технологій складає анімаційну графіку, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу й зовнішніх ресурсів, роботу з базами даних тощо.

Роль студента в системі освіти була вмотивована потребами держави, сьогодні акценти зміщені: потрібно виховати людину, яка б могла виконувати державні завдання за своїм покликанням, бути високоморальною, духовно розвиненою, мобільною у своєму розвитку. Розв'язання цього завдання передбачає педагогічне обґрунтування змісту та методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток культури особистості. Однак цьому процесові поки що бракує цілеспрямованості й науково-методичного забезпечення, тому перебудова освітнього процесу відбувається повільно. У зв'язку з цим педагоги усвідомлюють гостру потребу у створенні та використанні проєктної діяльності, як засобу розвитку проєктної культури майбутніх фахівців.

Аналіз актуальних досліджень. Зокрема, питання формування комп'ютерної грамотності, інформаційної культури педагога, перспективи та проблеми застосування мультимедійних засобів навчання розглядають В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, К. Елшир, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Захарова, М. Кадемія, Г. Кедровіч, В. Ключко, Г. Козлакова, А. Коломієць, Ю. Машбиць, І. Підласий, Є. Полат, І. Роберт, С. Свириденко, О. Співаковський, Д. Чернілевський та інші. Підготовка майбутнього педагога із застосуванням інформаційних технологій висвітлена в дослідженнях І. Богданової, С. Гунька, О. Майбороди, Л. Панченко, О. Трофімова, О. Шиман. Особливості застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі різних навчальних закладів презентують, такі вчені: Н. Іщук, О. Коношевський, М. Корнєєв, Г. Рубіна, О. Чайковська, І. Шахіна, Л. Шевченко, С. Яшанов та інші.

Мета статті. Вивчення проблеми використання мультимедійних технологій як засобу розвитку проєктної культури майбутніх викладачів професійної освіти.

Методи дослідження. Для вирішення поставленої мети було використано такі методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної літератури, нормативних документів, матеріали періодичних видань із

теми дослідження; систематизація; зіставлення різних поглядів на проблему; узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є ліквідація прогалин у наочності викладання. Мультимедійні засоби навчання універсальні, оскільки повинні використовуватись на різних етапах заняття: під час мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу; при поясненні нового матеріалу як ілюстрації; під час закріплення та узагальнення знань; для оцінювання навчальних досягнень.

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем можна виокремити засоби, які є найбільш ефективними на заняттях: комп'ютерні тренажери; автоматизовані навчальні системи; навчальні фільми; мультимедіа-презентації; відео демонстрації.

Нині (дистанційна форма навчання) спостерігається новий етап комп'ютеризації різних видів діяльності, викликаний розвитком мультимедіа (multimedia) технологій. Графіка, анімація, фото, відео, звук, текст в інтерактивному режимі роботи створюють інтегративне інформаційне середовище, в якому користувач знаходить якісно нові можливості.

Термін «мультимедіа» – латинського походження, який поширився за рахунок англомовних джерел. Виник за рахунок поєднання двох англійських слів «multi, multiple» (множинний, складний, зіставлений із багатьох частин) і «media» (середовище, засіб) або, точніше, латинських слів «multum» (багато) та «media, medium» (середовище, засіб, спосіб). Отже, дослівно «мультимедіа» перекладають як «багато середовищ» (Пікельна, Савченко, Кулінка, Літковець, Кучер, Серьогіна ..., 2012).

Під мультимедійною технологією ми розуміємо технологію, яка окреслює порядок розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації різних модальностей. Говорячи про різні аспекти використання МТ в освіті, автори обмежуються розглядом питань використання технічного засобу навчання або комп'ютерно орієнтованого засобу навчання «нового» покоління, якому притаманні характерні ознаки: можливість об'єднання інформації, представленої в різних формах (текст, звук, графіка, відео, анімація) та інтерактивний режим роботи з інформацією. Цікавим у дослідженні є не стільки технологія комп'ютерного іміджу та звуку, скільки освітнє різноманіття та розвиток тих змін, які відбуваються в учневі під впливом мультимедіа (Коберник, 2012).

Дослідження феномену «мультимедія» в освіті багатоаспектні: мультимедія як засіб підвищення ефективності навчання в загальноосвітній школі, застосування засобів мультимедія в процесі навчання спеціалістів, мультимедія як засіб навчання й інструмент, за допомогою якого розробляються педагогічні програмні засоби. Ціла низка педагогічних досліджень присвячена розробці методичних основ проєктування, створення та використання мультимедійних навчальних програм та мультимедійних навчальних комплексів. Проблема вдосконалення та використання нових інформаційних технологій, мультимедійних засобів навчання привертала увагу багатьох дослідників.

Використання засобів мультимедійних технологій дозволяє підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями розв'язує проблему доступу до нових джерел різноманітної за змістом і формою представлення інформації.

Констатується поява новітнього технічного засобу навчання, для використання якого в навчально-виховному процесі необхідно використовувати апаратні та програмні засоби, що реалізують проєктну технологію. Таким чином, проєктна культура це інтегральна характеристика особистісних якостей студента, що відображає рівень знань, умінь, досвід, достатні для досягнення мети в проєктній діяльності. Критерієм проєктної культури постає значення результатів праці студента, його пріоритет у певній галузі знань (діяльності).

Майбутній викладач може використовувати інформаційні ресурси Інтернет за такими напрямками.

- Самоосвіта, тобто вивчення досвіду колег в інших містах України й інших країн.
- Підготовка конспектів і дидактичних матеріалів. Підготовка атестаційних матеріалів.
- При підготовці рефератів, доповідей, повідомлень, індивідуальних проєктів.
- Використання безпосередньо на заняттях при самостійній роботі з документами, що вивчаються, довідковими матеріалами, навчальними інтерактивними моделями тощо (за умови наявності підключення аудиторії до Інтернету) (Пікельна, Савченко, Кулінка, Літковець, Кучер, Серьогіна ..., 2012).

У сучасному навчанні використовуємо в основному інтерактивні, синхронні і асинхронні мультимедіа як комп'ютерні конференції, інтерактивне телебачення (ITV) і відео телеконференції; Розподілені мультимедіа – WWW і Інтернет. Такі технології навчання надають потужні та різноманітні інструменти для отримання, обробки, зберігання, передачі та візуалізації різноманітної інформації. Вони також включають готові засоби для виконання звичних технічних завдань і некреативних операцій, пов'язаних з дослідженням різних процесів або моделей, що відкриває широкі можливості для суттєвого зменшення навчального навантаження в процесі навчання та пізнавальної діяльності. Ці можливості можуть бути реалізовані через використання дистанційного навчання.

Підготовка викладача до занять з використанням комп'ютерних технологій та робота під час заняття має такі етапи: створення психологічної атмосфери заняття під час організаційного етапу, за яких досягається успіх навчальної діяльності; оцінювання базових знань студентів під час перевірки самостійної роботи; оголошення студентам теми й завдання заняття (мультимедіа-презентація); ознайомлення з новою інформацією відбувалось під час етапу засвоєння нових знань; інформаційна «Добірка дидактичних матеріалів», експрес-конспект; мультимедіа-презентація; ознайомлення з матеріально-технічним оснащенням; робота з натуральним зразком; підбиття підсумків; інформування студентів про самостійну роботу, інструктаж про його виконання.

Розробка заняття з використанням інформаційних технологій можлива тільки за наявності певного електронного ресурсу, або педагогічного програмного засобу, або власної презентації, або матеріалів з мережі Інтернет. Отже, готуючи навчальний епізод (кадр) і розглядаючи його як дидактичну одиницю розробник повинен чітко уявляти, яку навчальну мету він цим переслідує, яким чином він досягне реалізації поставленої мети.

Опанувавши програму складання презентацій PowerPoint, майбутній учитель сам стає режисером свого заняття. Ця програма дозволяє педагогу створити анімаційний опорний конспект заняття, включити відео- та аудіо-фрагмент, зобразити в динаміці якесь явище, подію, що допоможе студенту легше засвоїти новий навчальний матеріал.

Нами було проведено анкетування студентів. Відповіді на питання: Як часто під час проведення занять викладачі застосовують мультимедійні технології?

Таблиця 1

Використання і мультимедійні технологій під час проведення занять

Відповіді	II курс	III курс	IV курс
Постійно	10%	30%	20%
Часто	60%	40%	60%
Дуже рідко	30%	30%	20%

З поданої таблиці ми можемо простежити, що під час проведення занять викладачі часто застосовують мультимедійні технології, але 30% студентів вважають, що використання даних технологій відбувається достатньо рідко. Тобто можемо прийти до висновку, що проблема використання мультимедійних технологій досі не вирішена остаточно. І викладачам і студентам є до чого прагнути, щоб покращити навчальний матеріал.

При проведенні різноманітних видів проєктів з застосуванням мультимедіа існує величезна кількість технологій: робота в парах; ротаційні (змінні) трійки; карусель; робота в малих групах; акваріум; незакінчена пропозиція; мозковий штурм; броунівський рух; дерево рішень; суд від свого імені; громадські слухання; рольова (ділова) гра; метод прес; займи позицію; дискусія; дебати, аналіз ситуації (кейс метод) та ін. На якісно новому рівні проходять ці заняття.

Таким чином, саме при конструюванні мультимедійного заняття цілком доречні такі, не завжди вдало використовувані в педагогічній літературі, терміни, як «режисура», «сценарій», «дизайн» заняття (Співаковський, Кравцов, 2012).

Під час створення мультимедійних презентацій необхідно враховувати такі вимоги: мотивація – необхідна складова процесу навчання, що фігурує протягом усього заняття. Необхідна чітко сформована мета, що ставиться перед студентами. Слід врахувати, що мотивація різко падає, якщо рівень поставленої мети не відповідає рівню підготовки аудиторії; навчальна мета – чітке формулювання навчальних цілей і завдань; створення передумов для сприйняття навчального матеріалу – використання допоміжних матеріалів (підручники, довідники тощо); викладення навчального матеріалу – стратегія подання матеріалу визначається залежно від поставлених навчальних завдань.

Навчання студентів створенню презентацій відбувається у три етапи:

- призначення комп'ютерних презентацій, демонстрація студентських презентацій, ознайомлення студентів з методом проєктів, завантаження програми для створення презентацій; способи створення презентацій (створення слайдів, додавання, вилучення слайдів тощо); створення інтерактивного інтерфейсу презентацій;
- практична робота, під час якої студенти закріплюють знання на створення, редагування, форматування слайдів, використовуючи різні типи об'єктів (текстові, графічні, числові, звукові, відео) для створення презентацій (зв'язані та вбудовані об'єкти, створені в інших прикладних програмах);
- створення презентацій, їх оформлення та способи демонстрації слайдів, копіювання презентації на електронні носії.

В основу нашого дослідження було покладено систему завдань, що ґрунтується на застосуванні проєктної діяльності, яка сприяє підвищенню якості знань студентів та розвитку проєктної культури. Ми використовували:

1. ігрові проєкти (сюжетно-рольові ігри, ділові ігри, рольові ситуації тощо);
2. комунікативну діяльність (діалоги, диспути, навчальні дискусії, комунікативні тренінги тощо);
3. інформаційні, дослідницький, творчі проєкти;
4. моделювання, під чим розуміють процес побудови передбачуваного прообразу певного об'єкта з розкриттям його основних властивостей і відношень.

На заняттях з «Професійної педагогіки», «Методики професійної освіти», «Основи проєктної діяльності учнів профільної школи» було запропоновано тематику індивідуальних проєктів:

1. Мої стратегії самореалізації в університеті.
2. Особиста програма професійного навчання студентів.
3. «Життєвий успіх» учителя: як я його розумію й від чого він залежить.
4. Естетика та етика професійної праці викладача.
5. Наукові інтереси викладачів вищого навчального закладу.
6. Формування майбутнім учителем свого іміджу.
7. Хронометраж свого часу життя і його оцінка.

8. Розвиток своїх захоплень, як спосіб збагачення професіоналізму майбутніх учителів.

9. Самоорганізація дозвілля.

Групові проекти: «Організація виставки», «Заочна екскурсія до Софії Київської», «Бесіда за круглим столом – прекрасне поряд з нами», «Батьківські збори», «Моя група», «Конфліктна ситуація», ігровий проєкт «Мої стратегії творчого саморозвитку в університеті», «Типи вчителів/викладачів у художній літературі», дослідницький проєкт «Система оцінки результатів навчання в закладах освіти ХХІ століття».

Проектна діяльність забезпечує рефлексивні процеси в ході здійснення різних видів діяльності і слугує механізмом аналізу, комунікації і перебудови стилю спілкування студента. Участь у проєктній діяльності, сприяє розвитку проєктної культури, яка розкриває специфіку педагогічної праці, надають кожному студентові можливість проявити самостійність, активність, творчість.

Використання різних видів проєктів з урахуванням можливостей студентів і характеру їх ставлення до обраної професії сприяло якісній перебудові мотиваційної сфери, закріпленню позитивного ставлення майбутніх педагогів до педагогічної діяльності.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Використання засобів мультимедійної технології дозволяє підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями розв'язує проблему доступу до нових джерел різноманітної за змістом і формою представлення інформації. Аналіз результатів низки досліджень щодо впливу наочності на швидкість сприйняття інформації дозволив визначити переваги мультимедійних засобів навчання, що базуються на слуховому і зоровому сприйнятті інформації, які забезпечують доступне, швидке і ефективне засвоєння матеріалу завдяки багатоканальній подачі інформації. Проєктна культура — результат практичної діяльності студентів при виконання проєкту (сукупність досягнень) різноманітних відносин, своєї діяльності: її процесів, цілей, способів, результатів. Подальшу роботу вбачаємо у розробці убачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов, які сприяють успішному формуванню проєктної культури майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

- Божко, Л. В. (2016). Проблема змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання до використання проєктних технологій. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*, 11, 59–65. (Bozhko, L. V. (2016). The problem of content of training future labour education teachers to use project-based technologies. *Bulletin of Cherkasy University. Series: Pedagogical Sciences*, 11, 59–65).
- Богданова, І. М. (2003). *Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій* (автореф. дис. ... доктора пед. наук: спеціальність 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»). Київ. (Bohdanova, I. M. (2003). *Professional and pedagogical training of future teachers based on the use of innovative technologies* (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv).
- Гуревич, Р. С., Кадемія, М. Ю. (2004). *Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти*. Вінниця: ДОВ «Вінниця». (Hurevych, R. S., Kademiia, M. Iu. (2012). *Information and telecommunication technologies in education and research*. Vinnytsia: DOV "Vinnytsia").
- Коберник, О. М. (2012). *Проєктна технологія: теорія, історія, практика: [монографія]*. Умань: ПП Жовтий О.О. (Kobernyk, O. M. (2012). *Project technology: theory, history, practice*. Uman: PP Zhovtyi O.O.).
- Співаковський, О.В., Кравцов, Г. М. (2012). Цілі, задачі та забезпечення стратегічного плану впровадження інформаційних технологій в концепції розвитку університету. *Інформаційні технології в освіті*, 13, 9 – 22. (Spivakovskiy, O. V., Kravtsov, H. M. (2012). Goals, objectives and support of the strategic plan for the implementation of information technology in the university development concept. *Informative technologies in education*, 13, 9-22).
- Проєктна діяльність у технологічній освіті: [монографія]* (2012). Пікельна В. С., Савченко Л. О., Кулінка Ю. С., Літковець О. Д., Кучер З. С., Серьогіна І. Ю., Гура Л. В., Драшко О. М., Лаврентьева О. О., Яковлева В. А., Волкова Н. В., Кучер С. Л., Савченко К. Ю. Кривий Ріг: СПД Залозний В. В. (*Project activities in technological education* (2012). Pikelna, V. S., Savchenko, L. O., Kulinka, Yu. S., Litkovets, O. D., Kucher, Z. S., Serohina, I. Yu., Hura, L. V., Drashko, O. M., Lavrentieva, O. O., Yakovlieva, V. A., Volkova, N. V., Kucher, S. L. & Savchenko, K. Yu. Kryvyi Rih: SPD Zaloznyi V. V.).
- Підласий, І. П. (1998). *Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: [навчальний посібник]*. Київ: Україна. (Pidlasyi, I. P. (1998). *Diagnostics and evaluation of pedagogical projects*. Kyiv).
- Ящук, С. М. (2015). *Професійна підготовка магістрів технологічної освіти: теорія та методика: [монографія]*. Умань: ФОП Жовтий О. О. (Yashchuk, S. M. (2015). *Professional training of masters of technological education: theory and methodology*. Uman: FOP Zhovtyi O. O.).

SUMMARY

Savchenko Larysa, Safian Karyna, Kulinka Yulia. The use of multimedia technologies as a means of developing the project culture of future vocational education teachers.

The article "The use of multimedia technologies as a means of developing the project culture of future vocational education teachers" is devoted to the study of the impact of the use of multimedia technologies on the formation of the project culture of future vocational education teachers.

The article discusses the relevance of using multimedia in the learning process and methods of their implementation to improve the level of project culture of students of pedagogical specialties. The positive aspects of using multimedia technologies, such as increasing interactivity, increasing students' interest and motivation, developing creative skills and teamwork, are explored.

The authors provide examples of successful use of multimedia in teaching practice and recommendations for their effective application to achieve the goal.

Further research in the field of using multimedia technologies to develop the project culture of future vocational teachers can be aimed at studying specific methods and strategies for implementing these technologies in the educational process. Additional research may include analysing the effectiveness of various multimedia tools in shaping project culture, studying the impact of such learning on students' academic achievements and their preparation for professional activities. Another important area could be to study the impact of multimedia technologies on students' motivation to learn and their readiness to use innovative methods in their future teaching practice.

Key words: professional education, multimedia, multimedia technologies, development of project culture, introduction of multimedia technologies in the educational process, Internet information resources, formation of project culture of future teachers.

УДК 378

Олександра Ткаченко

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0009-0001-4832-769X

DOI 10.24139/2312-5993/2024.01-02/333-342

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлено особливості інноваційних підходів до вивчення іноземних та філософське підґрунтя їхнього розвитку, а також пошук можливостей подальшого вдосконалення процесу навчання іноземних мов через застосування новітніх інформаційних комунікаційних технологій. На основі застосування загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) та конкретно-наукових (порівняльно-зіставний аналіз) методів дослідження розкрито сутнісні особливості втілення інновацій в процесі навчання іноземних мов. Сфокусовано увагу на нероздільності вивчення мови та соціокультурного середовища спілкування. Представлено характеристику ігрових технологій, які можуть бути застосовані у процесі навчання іноземних мов.

Ключові слова: інноваційні технології, соціокультурне середовище, гейміфікація, процес навчання іноземних мов, цифрові комунікаційні засоби, новітні інформаційні комунікаційні технології, самоосвіта, комп'ютерні ігри.

Постановка проблеми. Необхідність вивчення іноземних мов у сучасному глобалізованому світі набуває нового сенсу. Сутність мови,